

Retrats

MIQUEL
ÀNGEL
RIERA

Retrats
23

MIQUEL ÀNGEL RIERA

Miquel Cardell

Pere Rosselló Bover

Vicenç Llorca

Elisenda Farré i Secall

Barcelona, 2012

Retrats

MIQUEL
ÀNGEL
RIERA

Aquest vint-i-tresè Retrat està patrocinat per

Índex

9	PRESENTACIÓ Miquel Bezares
11	SOBRE MIQUEL ÀNGEL RIERA Miquel Cardell
17	LA POESIA DE MIQUEL ÀNGEL RIERA: TRADUCCIÓ I ORIGINALITAT Pere Rosselló Bover
23	LES MANS DE NAI (POESIA I NOVEL·LA EN MIQUEL ÀNGEL RIERA) Vicenç Llorca
29	LA POESIA DE MIQUEL ÀNGEL RIERA: LA RECEPCIÓ ACTUAL Elisenda Farré i Secall
43	ANTOLOGIA BREU
61	BIBLIOGRAFIA

© dels textos: els autors

Primera edició: octubre de 2012
Dipòsit legal: B-25.902-2012
ISSN: 1885-2742

Edita: Associació d'Escriptors en Llengua Catalana
Canuda, 6, 5è pis (Ateneu Barcelonès). 08002 Barcelona
E-mail aelc@escriptors.cat <http://www.escriptors.cat>

Fotografia de la coberta: Arxiu familiar de Miquel Àngel Riera
Disseny i realització: Insòlit, Barcelona
Impressió: La Impremta Ecològica, Barcelona

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra.

Presentació

Miquel Bezares

Vicepresident de l'AELC per les Illes

La vint-i-novena edició dels premis Cavall Verd, amb els quals l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana reconeix els que, a parer d'un jurat format per autors i crítics literaris, són el millor llibre de poemes i la millor traducció poètica publicats durant l'any anterior, fou celebrada el vint-i-quatre de març del dos mil dotze a Manacor. Francesc Garriga rebé el Josep Maria Llompart pel poemari *Ragtime*, i el premi Rafel Jaume fou per a Antoni Clapés, per la seva traducció de *Tomba de Lou*, de l'escriptora quebequesa Denise Desautels. Els guardons es concedien a la capital del Llevant mallorquí perquè l'escriptor homenatjat en aquesta edició dels premis era el poeta Miquel Àngel Riera.

Des de la junta territorial de l'Associació s'organitzaren tot un seguit d'actes dedicats a la poesia de l'autor manacorí. La jornada, esdevinguda a la seu de la Institució Pública Antoni M. Alcover, s'inicià amb una taula rodona presentada i moderada pel poeta i periodista Miquel Cardell que, sota el títol de *La poesia de Miquel Àngel Riera*, comptà amb la participació de Pere Rosselló Bover, Vicenç Llorca i Elisenda Farré i Secall. Després de dinar, tingué lloc una lectura poètica en homenatge a Riera que reuní els poetes Nicolau Dolç, Cristina Salom, Isabel Robles, Laia Martínez i Lopez i Miquel Àngel Llauger, a més de Josep Lluís Aguiló, que també hi actuà de presentador. L'acte comptà amb l'acompanya-

Sobre Miquel Àngel Riera

Miquel Cardell

ment musical de la pianista Petra Riera i d'alguns alumnes de l'Escola Municipal de Música i Dansa de Manacor. Ja al vespre, durant el tradicional sopar de lliurament dels premis, l'actor Toni Gomila clausurà l'intens i emotiu dia literari amb una magnífica i sentida lectura d'alguns dels poemes del poeta homenatjat.

S'apleguen en aquest volum, tot seguint el costum d'editar el *Retrat* dels poetes homenatjats en els premis Cavall Verd, les intervencions dels ponents a la taula rodona. S'hi recull en primer lloc, doncs, la presentació de Miquel Cardell com a moderador de l'acte, un text en el qual, a banda de presentar els seus companys de taula, aprofita per explicar alguns records de la seva relació personal i professional amb Riera, des de la seva experiència com a escriptor, com a lector i com a periodista. Pere Rosselló Bover analitza al seu text les influències en l'obra poètica de Riera, i en contextualitza la formació literària, en un breu però estimulants aproximació a l'obra poètica del nostre autor que esdevé un convit a aprofundir-hi. Tot seguit, Vicenç Llorca, bon coneixedor de l'obra de Riera, revisa i actualitza algunes de les seves tesis sobre les relacions entre les obres poètica i narrativa del poeta manacorí. Elisenda Farré ens ofereix, després, un interessant inventari sobre les formes que ha adoptat el llenguatge poètic de Riera els darrers vint anys i, en especial, la recepció entre els poetes més joves de l'actualitat. Per acabar, ens ha semblat interessant oferir al lector d'aquest llibret una breu antologia que conté alguns dels poemes que Toni Gomila llegí durant l'acte de lliurament dels premis. Per l'autorització per a reproduir aquests poemes i per totes les facilitats que, per a organitzar els actes, tinguérem de part de Roser Vallès, la vídua del poeta, voldria deixar constància, aquí, de la meva gratitud. Gràcies, també, a la Institució Pública Antoni M. Alcover, i en especial a Magdalena Gelabert, la seva directora gerent. Tanca-
ré aquesta breu introducció i el capítol d'agraïments esmentant el patrocini de Cedro i la col·laboració de l'Ajuntament de Manacor i de la Institució de les Lletres Catalanes.

No puc deixar d'expressar el meu deute personal amb Miquel Àngel Riera. Un d'aquests escriptors que són per a mi una mena de presència familiar, que s'entrunyella amb moments decisius de la meva personal biografia.

La primera notícia que vaig tenir de la seva existència va ser l'impacte que va causar en la meva família, gent amant de la lectura i amb profundes conviccions religioses, la seva novel·la *Fuita i martiri de Sant Andreu Milà*, que és com es titulava llavors. Record que vaig intentar llegir-la, i que em va impressionar, tot i superar-me una mica. Recordant aquelles escenes, he d'evocar la meva mare, que era de Petra i de la mateixa generació. Havia conegut Miquel Àngel «quan eren joves» i s'hi referia com «un jove educat i elegant», i generalment ho tancava remarcant que el guapo era Guillem d'Efak.

Només un parell d'anys després, gràcies a la biblioteca familiar, vaig rebre l'impacte inoblidable de *Poemes a Nai*. Llavors era un adolescent que rebia notícies fragmentàries sobre el que ara anomenam la Nova plàstica mallorquina dels 70, havia arribat al surrealisme avançant per les obres completes de Lorca, i a través seu per Alberti i Aleixandre, en resum la generació espanyola del 27, i també havia descobert, novament a la biblioteca familiar, *L'hora verda* de Jaume Vidal Alcover, i pens que

associar aquests dos llibres tal vegada sia més que un atzar, al capdavant ambdós tenen un to afirmatiu, vitalista, una afirmació d'alegria.

Ara entenc que l'atzar o la història cultural d'aquest país d'alguna manera s'expressa en aquesta anècdota personal. Que aquells poetes, aquella manera que havia colpit la meua imaginació de jove lector, es trobava també com una influència germinal en el poeta que havia escrit aquells versos. Uns versos, tot s'ha de dir, que m'arribaven precedits de l'impacte, de la fama, d'un parell de fragments que molts recordam: «t'estim però me'n fot...», «...ja t'estim tant que et pots morir quan vulguis» (que és un vers que em recorda un poc el platonisme de March).

Ara entenc també que devora aquella «teoria de l'amor» que em resultava tan nova, devora aquell vitalisme i aquella llibertat de les imatges d'arrel, diguem, surrealista, el que ho feia veritablement colpidor era l'univers verbal i referencial, el paisatge lingüístic i vital que s'hi expressava. No sé si m'explic, tot allò tan impactant que passava i passa a aquell llibre, passava i passa en un català de Manacor, en un paisatge mallorquí, que m'eren ben pròxims, familiars, que eren els meus, un món, per evocar exemples que em ballen dins la memòria, d'arrambadors i replans, de persianes. Aquelles afirmacions vitals i estètiques que em resultaven noves i m'enquimeraven, basaven bona part d'aquesta potència en el fet d'arrelar en una realitat lingüística i d'experiència que eren les meves.

En fi. Ja ho aclariran els ponents. Recordem, ja que l'hem esmentat, que a *Poemes a Nai*, escrit a finals dels anys 50 i publicat el 1965, el seguiren *Biografia* (1960-70, publicat el 1974), *La bellesa de l'home* (1972, publicat el 1979), *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974), *Llibre de benaventurances* (1980) i *El pis de la badia* (1992).

Que és el que em toca recordar, en la meua funció d'encetar l'acte. Sense estar-me, però, de recuperar també el Miquel Àngel a qui vaig conèixer personalment quan va presentar *Els déus*

inaccessibles, una novel·la important, que és inevitable de relacionar amb la seva poesia a través de la idea de la capacitat de la bellesa, de l'experiència estètica, per a commoure'ns també físicament, fins sexualment.

Sempre va ser amabilíssim quan l'incordiava per motius professionals, tots sabeu que treball de periodista, i va tolerar amb un somriure les meves afirmacions, probablement precipitades, sobre els seus llibres.

El record arribat per a fer una entrevista per a la publicació d'*El pis de la badia*: «Ja ho veus, creia que la poesia era més pròpia d'anys més joves, i ara ve aquest llibre per demostrar-me el contrari...»

Llavors ja ens coneixíem més, i m'havia publicat un llibre, *Material de calendari*, a una de les dues col·leccions que dirigia, sota el segell de Sa Nostra. Crec que és inevitable recordar-les, especialment aquí a Manacor, perquè són, entre d'altres coses, col·leccions volgudament i declaradament manacorines; valorar la importància de la tasca que va fer des de començaments dels anys 70 al front d'«El Turó» i «Tià de sa Real».

Tot i que publicar poesia és també una manera de «fer» poesia, i que és impossible no establir connexions essencials entre la seva narrativa i la seva obra poètica, és del Riera poeta que hem de tractar essencialment avui.

Preparant aquesta trobada, he tornat a llegir la seva poesia, però també els seus comptats escrits teòrics. Com sempre, hi he reconegut les idees essencials que exposava també a les entrevistes.

Reconec el poeta que afirma escriure llibres unitaris, no aplecs de poemes, i practica la importància de respectar l'ordre d'escriptura dels poemes, l'arc de descoberta que la successió dibuixa (una idea, una coherència que crec que és legítim pujar de nivell i aplicar al conjunt de la seva obra).

Reconec el poeta que, des de «la màgia decisiva de començar a no entendre», construeix un humanisme que (aquí he de dir,

matissadament, la paraula *existencialista*) troba sentit en el procés de perseguir la bellesa i la felicitat i que fa de la seva obra, en paraules de l'amic Pere Rosselló, aquí assegut, «un gran crit de defensa de la individualitat». O, en paraules del mateix Miquel Àngel: «El poema serveix precisament per a fer aquest servei humà: reunir vida, elements informatius, proves, que qualche cosa hi ha que no és estrictament zoològica en el grup humà del món, qualche cosa que pot ésser social, intercanviable, capacitada per créixer Això és el poema en mi: un recull de proves en favor de la persona.»

També record com em deia que «l'objectiu fonamental de l'acte creatiu és l'aportació de claredats, que el poema, si és vàlid, no s'escriu, es fa», que cal ésser veraç i rònec, no dient més que «les coses que sigui legítim i necessari dir», i que això es realitza a través d'un procés dolorós, d'un exercici d'immersió cercant «aquella cristal·lització de l'experiència que ja ha esdevingut intel·ligible i transmissible».

No em toca dir gaire més, si no és per presentar, tasca un punt sobrera, les tres persones que m'acompanyen.

Pere Rosselló és un poeta gens menyspreable, és professor i crític, i per això li toca donar una visió no sé si dir més acadèmica de la poesia de Riera. La visió d'un coneixedor, perquè, entre els nombrosos treballs que ha publicat sobre diversos aspectes de la literatura catalana, s'hi compten quatre treballs sobre el manacorí. Basta esmentar la seva tasca d'editor i prologuista de *l'Obra poètica completa* publicada per Edicions del Salobre.

Vicenç Llorca, a qui a més a més li toca fer de veu continental en aquesta reunió, va publicar el 1995 l'assaig *Salvar-se en la paraula. Introducció a la novel·lística de Miquel Àngel Riera*. És, a més, un dels poetes notables de la nostra generació, crític, assagista, novel·lista, i ha desenvolupat càrrecs de responsabilitat en la política cultural catalana durant vuit anys. Abans va ser secretari general de l'AELC, també s'ha dedicat a l'educació.

Serà essencialment de la relació entre la poesia i la narrativa del que ens parlarà.

I, la més jove de la rotlada, Elisenda Farré, que ha treballat com a periodista i gestora cultural, entre altres coses impulsant clubs de lectura, o posant en marxa el Centre Cultural Can Alcover, ha organitzat diverses exposicions de tema cultural i literari, ha dirigit programes de ràdio, ha treballat com assessora lingüística o en la preparació del *Diccionari del Teatre a les Illes Balears* o del *Llibre d'estil del Govern de les Illes Balears*. Des del seu contacte amb el capítol més jove i potser més viu de la nostra cultura ens parlarà de la recepció de la poesia de Riera, sobretot entre els poetes més joves.

Però amb la pedregada que cau darrerament sobre la nostra societat, no crec que fos un bon escolà en aquesta reunió en presència de Miquel Àngel Riera —el poeta que va declarar no estar de part de «tots aquells que lluiten per una pàtria gran/ on hi càpiguen tots els seus propis privilegis»— si no en retreia una altra idea que era per a ell també fonamental: «Just hi ha una manera legítima i ben estructurada de participar dels nivells culturals on l'home deixa de ser un pobre animalet de corral i adquireix la dimensió envejable de persona... és fer-ho des de la nostra condició de nadius d'aquest racó de la Mediterrània, de fer-ho com a catalans, és a dir, com allò que irreversiblement som.» I, sabent que no han de mancar dimissions, hi afegeix: «Qui més nafrat ha de quedar ha de ser el propi dimissionari, convertit en apàtrida cultural per obra i gràcia d'una estultícia de la qual, d'aquí sí que no, no ha volgut o no n'ha sabut dimi-tir, ofegant-se ell dins ella.»

La poesia de Miquel Àngel Riera: tradició i originalitat

Pere Rosselló Bover

Miquel Àngel Riera va ser un poeta que, sobretot en els últims 25 anys de la seva vida, es va dedicar d'una manera intensa a la narrativa, però mai no va deixar de ser un poeta. La seva obra novel·lística, en certa manera, va ocultar la seva poesia. En llocs diversos ja vaig explicar que «Miquel Àngel Riera prolonga el magma de la seva lírica en unes històries, novel·les o relats breus, que en algunes ocasions fins i tot tenen l'origen en versos concrets d'alguns dels seus poemes.» També en els seus versos «hi ha sovint el nucli d'infininitat de relats». Ara i aquí només voldria deixar apuntat que el caràcter «poètic» de les novel·les de Miquel Àngel Riera és precisament un dels trets que, en la meua opinió, els atorga un valor excepcional.

En primer lloc, voldria subratllar el salt espectacular que Miquel Àngel Riera va fer en la seva poesia des dels inicis fins a l'aparició de *Poemes a Nai*. Riera forma part d'aquella generació d'infants de postguerra que va patir de ple les conseqüències de la política educativa i del dirigisme ideològic del franquisme, de l'ambient provincià de la Mallorca de l'època, de la manca de llibertat d'expressió, de la por imposada per les autoritats, de la manca de referents literaris, etc. I, tot i això, dels primers poemes juvenils en castellà (influint per la moda de la imitació del Segle d'Or espanyol) va passar molt aviat a uns altres referents que, en

realitat, es varen mantenir com un substrat sempre viu al llarg dels anys. Em referesc, sobretot, a la lectura de la poesia castellana de la Generació del 27 (García Lorca, Aleixandre, Salinas, Alberti...) i, també, a la de l'Escola Mallorquina, que durant la dècada dels 40 i dels inicis dels 50 –fins que prenen el relleu els nous poetes de postguerra– protagonitza la recuperació de les lletres catalanes a Mallorca, després de la Guerra Civil.

Amb el descobriment de Federico García Lorca, quan Miquel Àngel Riera estudiava la carrera de Dret, va trobar un camí que li permetia una expressivitat més personal i més intensa. En els poetes del 27 descobrí el gust per la imatge brillant i reveladora i la cadència o musicalitat interna, que no sempre coincideix amb el ritme sil·làbic. Que Riera escrivís uns primers llibres en castellà (en realitat, un aplec de poemes que va anar combinant de maneres diverses sota títols diferents) era, al capdavant, una conseqüència lògica del gran influx que havia rebut dels autors de la Generació del 27 i de la formació rebuda durant aquells anys. Tanmateix, la influència del 27 perdurà, d'una manera més diluïda, durant tota la seva obra poètica, des de *Poemes a Nai* fins a *El pis de la badia*, el seu darrer poemari.

Ara bé, en els anys inicials –els 50– hi ha també una forta influència de la poesia catalana de l'Escola Mallorquina sobre Miquel Àngel Riera, limitada a Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover i a alguns dels seus seguidors, i potser en part motivada pels certàmens poètics que se celebraven a Manacor als anys 40 i 50. La influència de Costa perdurà en l'obra posterior de l'escriptor manacorí i es pot veure d'una manera ben clara a *Paràbola i clam de la cosa humana*, on el motiu «Deixau-me ser qui som», que presideix tot aquest llibre, remet clarament al «Siau qui sou», de l'oda «Als Joves» d'*Horacianes*. Igualment, en l'interès per *l'humà*, que trobam en tota la poesia de Riera (recordem *La bellesa de l'home*) hi ha molt de l'ideari estètic de Joan Alcover, exposat a la conferència *Humanització de l'Art*. Encara que més tard Miquel Àngel Riera trencàs amb la tradició

lírica insular, sempre va manifestar un gran respecte envers ella i es pot considerar que va continuar el vessant «humanista» que l'Escola contenia. Aquesta influència també en aquells anys l'acostà a la poesia catalana, quan va escriure *Bolles de fang*, que restà inèdit i que no vàrem incloure a la *Poesia completa* perquè ell no el considerava un llibre prou reeixit.

Tanmateix, el que més el va acostar a les lletres catalanes va ser el contacte amb els escriptors de la Generació dels anys 50, amb els quals també coincidí en l'admiració pels poetes castellans del 27. Riera es va aproximar als nous escriptors mallorquins d'una manera força tímida, segurament per una qüestió més de caràcter que per un suposat rebuig envers aquell reduït cercle intel·lectual, com alguna vegada s'ha dit. L'amistat personal de Miquel Àngel Riera amb poetes com Jaume Vidal Alcover, Josep M. Llompart o Blai Bonet ho demostra. I, a més, sempre va tenir cap a ells una actitud de respecte per haver-li obert els ulls envers les possibilitats literàries de la llengua catalana. Miquel Àngel Riera, en descobrir la catalanitat de mans dels seus companys, renuncià a les satisfaccions que escriure en castellà ja començava a donar-li i, tot iniciant el camí de bell nou, passà a escriure definitivament en la llengua pròpia. Per això Riera va publicar el primer llibre molt tard, quan tenia trenta-cinc anys. El 1965 va sortir a la llum *Poemes a Nai*, el seu primer poemari. Si va tardar tant a donar-se a conèixer en el món de la literatura és perquè era un autodidacte, conscient d'haver-se format en una època de grans mancances culturals. La seva formació literària era resultat sobretot d'una gran devoció a la lectura i els seus mestres eren els llibres dels altres. D'aquí, també, en va sorgir una gran autoexigència de qualitat, de voler fer una «obra ben feta», que perduràs al llarg dels anys.

Poemes a Nai conté algunes de les millors peces de la poesia catalana dels anys 60. És el llibre que va donar-lo a conèixer i va encetar el que podem considerar la seva obra definitiva. Es tracta d'una poesia amorosa que va resultar absolutament

sorprenent en el seu moment i que, fins i tot, va molestar els sectors més encarcarats de la literatura mallorquina del moment. (Recordem que no li volgueren atorgar el premi Ciutat de Palma per considerar-lo «immoral».) El poeta hi transmet el sentiment de meravellar-se davant l'experiència de l'amor i comunica aquesta vivència als lectors amb unes imatges i un llenguatge totalment insòlits i sorprenents, ja des del primer vers: «T'estim, però me'n fot.» Hi veiem d'una manera molt clara la petjada dels poetes del 27 en la tendència a les imatges surrealistes o automàtiques. Però també el llibre ja conté els trets que seran constants en els volums següents: la concepció del llibre com un sol poema continuat, quasi sempre de tretze composicions (o del doble al *Llibre de benaventurances*); el predomini dels poemes llargs –molts d'ells sense mètrica–, però que troben un contrapunt en altres molt breus; la concepció de la poesia com un diàleg amb l'estimada; l'ús d'un llenguatge que combina l'expressió culta amb formes col·loquials i dialectals; etc.

Després de *Poemes a Nai* el nostre autor inicia un camí de recerca d'una expressivitat més transparent i serena, tot defugint tota classe d'imatges oníriques, que el porta a una poesia més discursiva, on sobretot vol fixar els seus plantejaments davant la vida i el món exterior. Es tracta d'un «compromís cívic» del poeta amb tot allò que estima, un compromís exclusivament personal (substancialment diferent del que aleshores posava de moda el *realisme històric*), que el durà a una defensa aferrissada de la llibertat i de la individualitat. En aquest canvi hi va tenir molt a veure la lliçó del poeta Pere Quart que, en un breu pròleg a una versió de *Biografia* anterior a la publicada, li suggeria que optàs per un llenguatge més directe i que depuràs els seus versos d'aquell «superrealisme aparentment gratuït que contrasta[va] amb la legítima i rica limpidesa dels bons moments». Així apareixen *Biografia* (1974), *La bellesa de l'home* (1979) i *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974). Són tres poemaris que formen un sol cicle, un bloc unitari, tant pel que fa als aspectes formals

com al contingut que ens transmeten. Es podria dir que aquests tres llibres formen –tot prenent el títol del primer– una autèntica «biografia» del poeta, no en el sentit que contin la seva «història personal», sinó perquè defineixen el jo poètic davant el món que li ha tocat viure. Hi trobam exposades les seves idees estètiques i les seves idees socials o polítiques, sempre en clau molt personal i mai no adscrites a un credo o a una ideologia prefabricada.

En el centre d'aquest posicionament personal Riera fa ús de dos conceptes que són bàsics i que estan íntimament relacionats: «Humanisme» i «Bellesa». L'interès per l'ésser humà, que el durà al conreu de la novel·lística, i una estètica nova, que defuig de tot essencialisme o abstracció idealista, i que s'uneix dinàmicament a la idea de l'home: «La bellesa de l'home és que crea bellesa»; «La bellesa és l'home que crea bellesa»; «La bellesa del món és la que hi posa l'home»; etc. Així, si la bellesa únicament existeix en relació amb l'ésser humà, l'objectiu de la literatura només pot ésser comprendre la condició humana, la «rara anatomia» d'aquest «centaure» que és meitat àngel meitat bèstia. L'escriptura, per a Miquel Àngel Riera, esdevé una investigació envers tot el que ateny l'ésser humà i la seva realitat. Ara bé, aquesta admiració per l'home no sempre és positiva, sinó que, per a ell, «L'home és un llop» –com afirma a *Paràbola i clam de la cosa humana*–, «infinítament més llop que el llop». I l'únic que el pot salvar, l'única «religió» possible, és l'amor: «no habita home / la casa on no hi ha home que estima».

A *Llibre de benaventurances* (1980) i, sobretot, a *El pis de la badia* (1992) la poesia de Miquel Àngel Riera torna a fer un tomb i, en certa manera, inicia un retorn als orígens, però sense abandonar aquests eixos centrals de la seva obra. *Llibre de benaventurances* és una proclama en favor de la felicitat i del gaudi, tot reivindicant la dimensió corporal de l'ésser humà i refusant els que secularment l'han proscriu. Ens hi mostra una concepció de l'amor que no proscriu el cos i els sentits, que no margini la sensualitat en nom d'una visió parcial, únicament espiritua-

Les mans de Nai (Poesia i novel·la en Miquel Àngel Riera)

Vicenç Llorca

lista, de la persona. Al costat d'uns poemes més directes, Riera ens n'ofereix uns altres que formen una galeria de personatges que cerquen la felicitat i la bellesa: éssers imperfectes que, com en les benaventurances evangèliques, només en la recerca del seu anhel veuen acomplerta la seva condició d'éssers humans.

A *El pis de la badia* retorna a una poesia essencialment amorosa, que és presidida per la relació entre el «jo» del poeta i el «tu» de l'estimada, Nai, en l'inici de la darrera fase de la vida. El motiu del pis es relaciona amb el concepte d'«ascensió», que es troba en la poesia de Vicente Aleixandre. L'ascensió física, com a símbol de la recerca de la plenitud amorosa, esdevé una metàfora del camí seguit pels amants. I el pis és la metàfora d'una felicitat, a mesura humana, íntima, limitada i apartada dels «altres». El poeta torna a insistir en la naturalesa «corporal» de l'amor que havíem trobat sobretot al llibre precedent. Però també *El pis de la badia* conté la idea de la proximitat de la mort, com un presagi que, tard o prest, esdevindrà cert i que l'incita a gaudir de la vida.

Amb *El pis de la badia* es clou l'obra poètica de Miquel Àngel Riera i, a la vegada, tot un cicle que s'havia encetat amb *Poemes a Nai*. Es tracta d'una obra que és un gran crit en defensa de la individualitat en un món en què aquesta és amenaçada des de tots els àmbits i per tots els poders. Per la universalitat del seu missatge, per la seva originalitat indiscutible, pel seu aprofundiment en l'essència de l'ésser humà, per la seva plasticitat i la seva expressivitat... i per molts d'altres motius que, tot gratant-hi més, hi podríem trobar, l'obra poètica de Miquel Àngel Riera constitueix una fita cabdal de la poesia catalana de la darrera meitat del segle xx.

En la meua intervenció parlaré de la poesia de Riera des del significat que té en la construcció de la seva novel·lística. Per això visitaré i actualitzaré tot seguit algunes de les tesis contingudes en el meu assaig *Salvar-se en la paraula. La novel·lística de Miquel Àngel Riera* (Edicions 62, 1995), on considero aquest aspecte sota la idea que els seus poemes defineixen alguns dels principals nuclis formals i de contingut que alimenten el desenvolupament de les seves novel·les.

Si repassem alguns dels primers comentaris crítics de la seva obra, ens adonem que aquest vincle entre poesia i novel·la és un tret fonamental. Resulta significatiu observar com Josep Maria Llompart, en el pròleg a la primera edició de *Fuita i martiri de Sant Andreu Milà* (Raixa, 1973), escriu «que tenia la sensació d'haver llegit una gran novel·la escrita per un gran poeta». En l'epíleg a la mateixa edició, Jaume Santandreu defineix la novel·la com «una paràbola escrita en forma de poema». Posteriorment, en la seva tesina *L'escriptura de l'home* (Obra Cultural Balear i Universitat de les Illes Balears, 1982), Pere Rosselló fa notar que un dels primers crítics que es van adonar d'aquesta implicació essencial va ser Maria Aurèlia Capmany. En referència a *Biografia* i a *Paràbola i clam de la cosa humana*, afirma el 1974 en un article a *El Noticiero Universal*: «Los dos libros de poemas podrían

servir de prólogo a su novelística, en el supuesto que las novelas necesitaran prólogo.» Tres mesos abans, Bernat Nadal havia subratllat al diari *Baleares*: «Jo diria que fins *L'endemà de mai* Miquel Àngel Riera perllongava els seus llibres de poemes.» En el *Diario de Lérida*, Jordi Pàmies deia de *Morir quan cal* que «és un veritable poema en prosa». En la revista *Lletra de canvi*, el mateix Pere Rosselló va definir el 1990 Miquel Àngel Riera com «un poeta que també escriu relats». Aquest caràcter poètic de la novel·la rieriana es relaciona amb l'extrema delicadesa de la sensibilitat de l'autor. Es tracta d'eleva a categoria estètica tot un seguit de relacions i de situacions explorades a partir de la seva pròpia peripècia com a individu adscrit en una col·lectivitat. Com va afirmar Díaz de Castro a la revista *Affar* el 1982, i en un article d'ampliació, «La poesia: un sofriment abstracte», el 1990 a *Lletra de canvi*: «[...] no es tracta sols d'escriure novel·les, sinó també de vessar-hi la seva peculiar manera de sentir la vida i de viure el paisatge i la intrahistòria del seu poble i de provocar la reflexió sobre la natura humana de tota una col·lectivitat».

Per a Díaz de Castro, allò que preval pregonament en la seva poesia «és una relació amb la realitat exterior fonamentalment amorosa». I jo afegiria de bellesa, ja que aquesta paraula esdevé clau per comprendre tot l'edifici de la seva literatura. Si trobem passadissos comunicadors entre les novel·les de la tetralogia amb *Poemes a Nai* (1965), *Biografia* (1974) o *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974), també advertim que *La bellesa de l'home* constitueix el pròleg –per dir-ho amb la feliç expressió de Maria Aurèlia Capmany– de la novel·la que inaugura el segon període, *Els déus inaccessibles*. Tampoc no oblidem que, d'alguna manera, *Llibre de benaventurances* sintetitza els centres nuclears de la seva narrativa, i que resumiríem en els conceptes següents: concreció del magma sentimental compost per desig i afecte en l'objecte amorós que representa un cos; passió per la bellesa entesa com un estat superior de gràcia, i ús de la terminologia

catòlica, buida de contingut religiós, per plasmar una ètica radical d'amor.

Per resseguir l'intens camí líric recorregut pel poeta al llarg del temps, el lector disposa de dos volums d'obra completa significatius. El 1985 va aparèixer *Tots els poemes (1957-1981)*, i el 2004, *Obra poètica completa (1953-1993)* editada per Edicions del Salobre amb Pere Rosselló com a curador. La primera obra, *Poemes a Nai* (1965), significa, com ha afirmat Bru de Sala en el pròleg a l'edició de *Tots els poemes*, un «llibre-revelació» que marca profundament el corpus posterior. Així, per exemple, s'hi inaugura una estructura compositiva de tretze poemes llargs que es repeteix en la resta de llibres –excepte en el darrer, que en presenta just el doble–, amb un estil narratiu i amb unes temàtiques que giren entorn del tema de l'home com a passió absoluta d'amor i de bellesa davant els límits de la pròpia natura com a creat i el de la Natura com a creació. D'una altra banda, estrena un interlocutor permanent: «Nai», mot que en galleg vol dir mare i, en l'univers rierià, l'ideal amorós de què hem estat parlant: l'abstracció de l'amor en estat absolut.

Precisament, un dels aspectes que ja vaig subratllar el 1995, i que més em fascinen encara ara, és constatar com una de les línies principals de la seva poesia es dirigeix cap a la concreció de Nai mitjançant el cos de la persona estimada. Tant a *Biografia* (1974), com a *La bellesa de l'home* (1979), *Paràbola i clam de la cosa humana* (1974), *Llibre de benaventurances* (1980) i *El pis de la badia* (1992), aquesta dialèctica entre ideal i realitat provoca, juntament amb una requesta sobre la condició «genital» de la bellesa en l'home, un efecte de prodigi subratllat des de diverses perspectives per poetes com J. M. Llopart, V. A. Estellés o Bru de Sala; i crítics com Miquel Dolç, o els mateixos Díaz de Castro i Pere Rosselló. De vegades, el prodigi s'expressa a través d'un to mític i bíblic davant el qual contrasten deliberadament moments directes i descarnats. En això reconeixem dos aspectes cabdals: la utilització de la paràbola com a gran recurs que

defineix l'arquitectura del seu món poemàtic, i la categorització de l'anècdota i de la referència figurativa mitjançant un intens procés de simbolització.

Aquestes característiques poden observar-se també en les seves novel·les. D'aquesta manera, la necessitat visceral de salvació passarà, com amb el Nai de la poesia, per l'amor al proïsme, tal i com ho demostren Andreu Milà, el seu cosí i Na Biela, als quals s'incorporaran més tard el capellà d'*Els déus inaccessibles* i el professor d'*Illu Flaubert*. Entroncant amb la importància del mot «bellesa» que hem destacat, també trobarem en la seva novel·lística la concepció de la bellesa com una necessitat tan radical que sovint suggereix en les seves pàgines –i de manera molt acusada a *Els déus inaccessibles*– un origen «genital». L'autor pren consciència del tema a *Panorama amb dona* i l'enfoca com a preocupació principal en l'anterior obra esmentada. Per últim, l'efecte de prodigi es reproduirà constantment, sobretot en la plasticitat d'unes escenes líriques i sensuals.

Quant a l'adopció d'un to miticobíblic, només cal contrastar la simbologia cristiana amb els arquetips morals i estètics que Riera proposa. Andreu Milà és elevat a la categoria de sant, tot morint, com Jesucrist, pels altres; el seu cosí i Na Biela constitueixen alhora una rebel·lació d'amor i d'integritat moral davant la cruel degeneració de la família dels Milà i del seu entorn social durant la Guerra Civil. Alexis representa la creació d'un mite propi davant l'operació d'humanitzar i resensualitzar els símbols i la terminologia cristiana. Flaubert actua com l'emblema vital i artístic, com el codi de valors gairebé religiós, d'un home enfrontat al procés terminal que li causa la consciència de la mort.

Com en els poemes, tot aquest entramat descriu també paràboles que contrasten amb moments d'una descarnada veritat on la sinceritat sembla destruir-ho tot. El resultat tornarà a reproduir el dels versos: categoritzacions d'anècdotes i simbolitzacions de referències. En aquest sentit, no es mostren vanes les cites a Ausiàs Marc: les al·legories partint d'una experiència esdevinguda

ocasió de pensament moral, l'aire greu i les fórmules rotundes i solemnes de la impostació ausiasmarquiana constitueixen un excel·lent paral·lel comparatiu d'uns versos que troben, en la frase llarga de la prosa, la seva extensió novel·lística.

I, malgrat tot, el més definitiu de la seva lírica és la descarnada, rabiosa i enamorada afirmació de la condició humana. Malraux havia afirmat que volia camarades i no sants. D'igual manera s'expressava Camus quan deia no sentir afició a la santedat, sinó a ser home. Relacionant-se amb aquesta arrel de l'existencialisme francès, Riera basteix també, des d'una espècie de quilòmetre zero d'humanitat, una actitud eticoestètica en què l'única religió possible és la sacralització de l'amor –«T'estim perquè existeixes»– i l'únic temple volgut, el cos –«Déu és la carn». Tota tristesa i tot escepticisme s'amaren d'aquesta càlida recerca de la bellesa dels homes que «per damunt de tot estimen com una mala cosa». Les novel·les rierianes posen en marxa aquest ideari contingut en els versos, escenifiquen el procés d'aquesta experiència mitjançant personatges que l'assumeixen fins a les darreres conseqüències.

La poesia i la novel·lística de Riera es basteixen, doncs, com la paràbola d'un evangeli apassionadament i intensament humà. Un evangeli les paraules del qual s'han encarnat de tal forma que «les mans són les paraules» i, potser, qui sap, les paraules siguin les mans de Nai.

La poesia de Miquel Àngel Riera: la recepció actual

Elisenda Farré i Secall

Miquel Àngel Riera considerava que no s'és escriptor pel senzill fet d'escriure, sinó que s'és escriptor a partir de l'alta categoria dels resultats que hom obté escrivint. Partint d'aquesta senzilla observació, aquesta anàlisi tracta de veure de manera clara com s'han palesat en el nostre entorn cultural els «resultats que hom obté escrivint» de què parlava Riera. Així doncs, l'escrit no pretén establir paradigmes de profunditat acadèmica que ens aclareixin el gruix poètic de Riera, sinó que simplement ens hem proposat fer un breu inventari de com s'ha rebut i s'ha transformat l'obra poètica de Miquel Àngel Riera des de principi dels anys 90 del segle xx fins als nostres dies.

La tasca de difusió en les col·leccions «El Turó» i «Tià de Sa Real»

Per començar, em sembla interessant partir de la gran tasca de difusió que féu Miquel Àngel Riera entre els autors en llengua catalana a través de la col·lecció «El Turó», creada l'any 1971, sota el patrocini de la Caixa de Balears i dedicada a obres de poesia, i la de «Tià de Sa Real», creada el 1979. Miquel Àngel Riera les promou i dirigeix amb un entusiasme extrem que es

perllonga fins a la mort. Aquest vessant de promoció de les lletres és importantíssim, ja que va estimular molts escriptors en els seus inicis i els va ajudar a donar a conèixer la seva obra. Amb tot, durant aquests anys establí una àmplia xarxa d'afinitats i d'amistats entre creadors diversos que, l'any 1997, aplegaren la seva lletra en el volum *La claror que us don... Homenatge a Miquel Àngel Riera*, una obra publicada en una edició conjunta («El Turó» i «Tià de Sa Real») en què una setantena d'autors manllevaren els versos de la VIII composició¹ del poemari *Biografia* per tal de retre-li un homenatge. Es tracta de més de setanta autors que li escriuen textos en homenatge, entre els quals trobam escriptors presents en aquestes jornades i molts d'altres, com ara Xavier Abraham, Sebastià Alzamora, Miquel Bezares, Xavier Bru de Sala, Pau Faner, Bartomeu Fiol, Josep Antoni Grimalt, Bernat Nadal, Ponç Pons, Jean Serra, Àngel Terron, Antònia Vicens, Antoni Vidal Ferrando o Marià Villangómez, per citar-ne només alguns de triats a l'atzar. El llibre constitueix un bon full de ruta per entendre la implicació de Miquel Àngel Riera amb el seu entorn i amb els creadors de la seva terra, per veure la imbricació que establí amb el món cultural del moment.

El premi Miquel Àngel Riera per a poetes joves

I parlar de la recepció de la poesia de M. A. Riera és parlar de com s'ha llegit la seva poètica, però també de com ha incidit en la societat aquest escriptor que tot i haver estat més conegut –i, potser, haver excel·lit de manera més unànime– en novel·la, va iniciar la seva trajectòria literària precisament com a poeta. Riera va partir de la influència de la Generació del 27 i va arribar

¹ «...Mentre avanç cap a l'ombra fresca de la mort, la claror que us don cercant-vos em dóna pa i tallada de llum en profit de la meua vida. Us cerc i em trob a mi. La condició meua fa grau de vosaltres.» (RIERA, Miquel Àngel: *Biografia*. Palma: Moll, 1974).

a plantejaments de poesia social. I és en relació amb el seu llegat social que cal esmentar que l'any 1996 es va crear, també com a homenatge a la seva figura, el premi Miquel Àngel Riera per a poetes joves. El premi Miquel Àngel Riera de poesia era un premi literari en llengua catalana atorgat per la Fundació Sa Nostra, en memòria del poeta, amb una característica distintiva: la limitació quant a l'edat dels poetes participants, que havien de ser menors de 35 anys. Aquest fet permetia oferir oportunitats de publicació als joves creadors. Al principi, els premiats publicaren l'edició de l'obra guardonada a la col·lecció «El Turó»; a les darreres edicions, en la col·lecció «La rosa encofrada», d'Edicions del Salobre.

Fer un cop d'ull als guardonats de les tretze edicions que ha tingut aquest premi, des del 1996 fins al 2009, ens pot ajudar, també, a veure com la figura de Miquel Àngel Riera ha donat impuls a molts autors joves que, posteriorment, han consolidat la seva obra i han continuat escrivint. Des del primer guardonat l'any 1996, Carles el Saure, amb el poemari *L'herald*, fins a Joan Duran, darrer guardonat el 2009, amb l'obra *Natural delit*, hi han passat autors diversos –com ara Antoni Xumet, Manel Marí o Pau Vadell, entre d'altres– que han demostrat la seva vàlua amb aquest premi i amb posterioritat. Així, per exemple, el primer guardonat del certamen, Carles el Saure, va guanyar el darrer premi Mallorca de narrativa amb dotació econòmica, l'any 2010, amb el doble volum de relats *Contes des de l'illa quàntica* i *Nou llibre de les bèsties*, editat per Moll.

D'altra banda, Antoni Xumet, un altre dels guardonats, ha estat al capdavant del magnífic segell Edicions del Salobre, en què s'ha editat l'obra poètica completa de Riera, i és autor de diversos llibres de poesia. La seva obra ha estat inclosa dins *21 poetes del XXI, una antologia dels poetes joves catalans* (2001) i *Entre dos mil·lennis. 16 poetes de les darreres dècades* i ha tingut cura de l'antologia *Els perfils d'Odisseu. Antologia de poesia jove a les Illes Balears*.

A més, alguns dels autors que guanyaren el premi Miquel Àngel Riera han expressat, públicament, que la figura de Riera ha estat un referent i els ha marcat profundament. Com a exemple, podem citar el cas del poeta Sebastià Sansó. En una notícia publicada el 30 de desembre de 2007, Sansó fa una reflexió sobre la seva obra *Cartografies devastades*, guanyadora del premi Miquel Àngel Riera per a poetes joves. Sansó expressa satisfacció per haver guanyat un dels premis de més prestigi per a escriptors joves en llengua catalana però, sobretot, mostra una gran alegria per haver guanyat un premi que duu el nom d'un dels poetes que més l'han «marcat».

La recepció feta paraules: l'estudi d'Antònia Arbona

Voldria esmentar, també, un estudi realitzat per la investigadora i poetessa Antònia Arbona: *La poesia de Miquel Àngel Riera i Miquel Bauçà*, publicat el 2004 per Lleonard Muntaner Editor. Arbona dedica 87 pàgines a destriar els perfils de l'obra poètica de Miquel Àngel Riera –inclosos alguns poemes esparsos, com ara els dedicats a Joan Miró. Al llarg de l'estudi és important la distinció que Arbona fa entre el jo poètic i el jo narratiu de Riera. Però allò que ens ha semblat més curiós és la lectura en clau d'inventari lèxic amb què Arbona conclou l'estudi: «Com a punt final d'aquest capítol, passarem a fer inventari dels mots i expressions recurrents en la poesia de Riera.»²

Aquesta part final de l'assaig és, potser, susceptible de fer-ne algun estudi posterior per ampliar la intuïció d'Arbona. Tal vegada podria servir per veure amb quina freqüència els mots més recurrents de Miquel Àngel Riera coincideixen amb els mots emprats per diversos autors joves. I és que potser aquí tenim un

possible camp d'estudi de la recepció de la poesia de Riera, en què l'estadística podria ser un punt clau. Només com a joc i curiositat, us llogiré algunes de les paraules que Arbona destaca del lèxic de Miquel Àngel Riera:

«Hem de destacar: distret, estret, dret, bestret, exacte, exactesa, espinada, vertical, arrel, herba, líquens, heura, badia, rampa, empelt, gavines, barques, oronelles, platja, riu, pa, blat, ordi, xeixa, espiga, ansa, sang, vena, rabiosament, tendresa, bella, senzillesa [...], cal·ligrafiar, urgir, majúscular, bescanviar, contaminar, cruiar, palpar, fer olor, instal·lar, perfilar, sotmetre, reblanir, vendre, encegar, obeir i aferrar.»³

Els muntatges escènics a partir de la poesia de M. A. Riera

Més enllà de paraules soltes, també crec que la recepció té a veure amb la manera com altres creadors han fet seva la figura i l'obra de Miquel Àngel Riera. Per això farem inventari, altre cop, dels muntatges escènics que han estat elaborats a partir de la seva poètica. Ben segur que l'espectacle que més recordam tots és *Poemes a Nai* (1990), de Teatre de Ciutat, amb el magistral Pep Tosar acompanyat per Lluís Massanet i Joan Bibiloni. Un espectacle màgic que es va estrenar al Teatre Lliure de Barcelona i va obtenir molt bona acollida. A Mallorca s'estrenà el 1992. En algunes actuacions, la veu de Pep Tosar va estar acompanyada de la guitarra de Jordi Riera. En el muntatge trobam una tria de versos provinents de diversos llibres: *Llibre de benaventurances*, *Biografia*, *La bella de l'home*, *El pis de la badia* i, evidentment, de *Poemes a Nai*, primera obra poètica publicada en català de l'autor, que dona títol a l'espectacle. A partir del muntatge *Poemes a Nai* es va enregistrar un disc compacte (Swingmedia) homònim. Em sembla interessant destacar les paraules que va

2 ARBONA, Antònia. *La poesia de Miquel Àngel Riera i Miquel Bauçà*. Palma: Lleonard Muntaner, 2004, p. 86.

3 ARBONA, Antònia. *Op. cit.*, ps. 86 i 87.

escriure Miquel Àngel Riera al pròleg (1994) del llibret que acompanya el disc. Riera se sentia «emocionat i encuriósit» per aquesta adaptació escènica:

«Emocionat pel que tenia de deferència cap a la meua obra, i encuriósit perquè mai no havia imaginat que, d'una poesia tan arravatadament lírica com és la meua, se'n pogués fer res més que una lectura solitària o, com a més, una declamació a cau d'orella.» [...] «Tosar i Massanet, autors de la tria poètica i de la música que n'il·lustrava una part, deien –o cantaven– els meus versos amb una punta tal d'exquisidesa que en feia créixer, amb tota evidència, la capacitat de comunicació.»⁴

Riera, a més, parla en aquest pròleg, de manera explícita, sobre la recepció de la seva obra i com aquest muntatge –i aquest disc– poden ajudar a difondre la seva poesia: «És una manera esplèndida, molt oportuna i plenament sintonitzada amb els nous aires que donen color a les modernes tècniques de comunicació, d'ampliar la dimensió del possible auditori.»

Un altre dels muntatges basats en la poètica de Riera és aquell sentit *A doble espai* de Gom Teatre, en què els seus versos es combinen amb els de Damià Huguet. L'espectacle *A doble espai* s'estrenà al Teatre Principal el 24 d'abril de 1997 amb Jaume i Joan Gomila com a intèrprets, Tomeu Matamalas, Pep Alba, Jaume Ginard i Miquel Ferrà com a músics, assessorament escènic de Rafel Duran, escenografia de Rafel Lladó i il·luminació d'Albert Faura. Fou una coproducció del Govern Balear, Consell de Mallorca, Ajuntament de Manacor, Universitat de les Illes Balears, i també hi participaren Sa Nostra i Majorica. L'espectacle, de gran força visual, es presentava dividit en dues primeres parts, dedicades a cadascun dels dos poetes, i una tercera part en la qual Riera i Huguet es trobaven en un sopar. Aquest espectacle fou elegit per fer la gira Projecte Alcover i va formar part de

R

4 *Poemes a Nai*. Palma: Swingmedia, 1993 (casset, CD i llibre. Teatre de Ciutat; amb Joan Bibiloni, Lluís Massanet i Pep Tosar).

34

l'XI Col·loqui de Llengua i Cultura Catalana que va tenir lloc al Teatre Principal el 1997. Com en el muntatge de Tosar que ja hem citat, es va enregistrar als estudis Sa Marineta de Porto Cristo un disc editat per Blau, en el qual, com era d'esperar, la música prenia molt més protagonisme que a l'espectacle.

Un altre muntatge escènic que es basa en la poesia de Riera és *Gabriela*, de la companyia Ses Judites, constituïda el 2006 per les actrius Lluqui Herrerro i Margalida Grimalt, que havien coincidit en el repartiment de la peça *Història(es)*. *Gabriela* és la versió simplificada i de petit format d'un espectacle que es deia *Projecte Riera*, un espectacle basat en la novel·la *Panorama amb dona*, i que va ser seleccionat per fer gira al Projecte Alcover de 2007. El muntatge de petit format intitulat *Gabriela* combinava la narrativa de *Panorama amb dona* amb diversos poemes emblemàtics de l'autor. Les creadores descriuen el muntatge com un recorregut per un viatge vital marcat per «l'amor, la sexualitat, la maternitat, la mort i la soledat».

Benaventurats, de Corcada teatre, és un muntatge amb dramàturgia i direcció de Joan Fullana, que combina coreografia d'Eulàlia Bergadà i música de Marcel Cranc, amb la feina dels actors Xesca Vadell i Toni Vallès. Es tracta d'una versió lliure del *Llibre de benaventurances*, de Miquel Àngel Riera, que va quedar finalista del V Premi Bòtil 2010. Corcada teatre el defineix com un «muntatge escènic a partir de partitures essencials repetitives i coreogràfiques», que cerca «la naturalesa de la totalitat en el buit, en el no-res, en allò essencial, seqüenciat, metàfora de la vida ordinària, a partir de la poesia de Miquel Àngel Riera». L'espectacle queda força ben explicat amb les paraules del manacorí Antoni Riera, publicades al seu blog *l'Estenedor*:⁵

«L'obra de Miquel Àngel Riera és limitada en quantitat, i molt més si l'acotació la feim a un sol llibre, el de *benaventurances*,

5 Vegeu <http://antoniriera.wordpress.com/2011/08/20/benaventurats-el-risc-contra-el-tedi/> (consultat març 2012).

R

35

en aquest cas. Els poemes recitats, per tant, són ja un lloc comú de la rapsòdia catalana. Així i tot, tant Vadell com Vallès aconsegueixen un estil propi i no fan recordar els antecedents assenyalats més amunt. Versos, dansa, bases musicals, aigua. Tot plegat suposa per al muntatge un revestiment d'elegància i finesa impropis massa sovint del teatre fet aquí. Tanmateix, els actors acusaren a Vilafranca la fredor de l'escenari convencional, allunyat del públic i es trobaren mancats, a l'hora de dir els poemes, d'aquella màgia que no se sap on neix ni com es crea però que sí que es va poder percebre a Porreres. Muntatge òptim per mostrar en petit format, per a qualsevol públic amb fam poètica.»

Per acabar aquesta secció, només esmentarem el darrer muntatge basat en l'obra de Riera: *La rara anatomia dels centaures*, que presentà Iguana Teatre el 2011, coincidint amb els 15 anys de la mort de l'autor i els 25 anys de la companyia. Aquesta obra, però, no estava basada en els poemes de Riera, sinó en el llibre de contes homònim.

La recepció entre els poetes de l'antologia *Pedra foguera*

I ja per acabar, en el darrer bloc d'aquest escrit us volem fer partícips d'un experiment de recepció fet entre els poetes que apareixen al llibre *Pedra foguera. Antologia de poesia jove dels Països Catalans*, considerat, per molts, com una antologia «generacional» i que funda tot un gruix de poetes en actiu en l'actualitat. Vàrem demanar a tots els autors antologats que responguessin diverses preguntes relacionades amb la figura de Miquel Àngel Riera, la seva obra poètica, el premi que duu el seu nom i la recepció i la influència de la seva obra. Heus aquí algunes de les respostes més destacades que en vàrem obtenir.

Quan s'ha de definir en poques paraules Miquel Àngel Riera, trobam opinions diverses. Per a Joan Fullana, es tracta d'un dels

deu poetes més importants de la literatura catalana de tots els temps que, a més, «mereix de totes totes deixar de ser considerat un poeta "cursi". No ho és en absolut, però se li considera perquè ha estat molt mal entès». Per a Carles Rebassa, Riera és un escriptor que ha construït una obra irregular, força més notable en el vessant narratiu que no en el poètic (essencialment en les obres *Andreu Milà*, *Morir quan cal*, *La rara anatomia dels centaures*), en què «s'ha dedicat a cercar i a tocar un absolut al qual no ha arribat». Rebassa parla «després de molts anys sense llegir-lo, però després d'anys d'haver-lo llegit molt i haver trobat sempre un cul de sac dins un pou [...] que prometia aigua i no en donava». I encara afegeix: «Pel molt poc que el vaig conèixer i el vaig tractar, em va semblar un home que cercava un estatus humà –i no m'aventuro a dir social– que li havia de donar el fet de ser escriptor –o poeta– i el fet de, com a ésser humà, haver escrit. Sempre, però, vaig sospitar que ell pensava que no havia aconseguit aquest estatus». Jaume C. Pons, per la seva banda, reconeix que la seva concepció de Miquel Àngel Riera ve molt marcada pel que la gent del seu entorn més proper li ha transmès –Antoni Artigues, Carles Rebassa i Pere Pirelló i Nomdedéu–, que el situen amb un llenguatge a «imitació de Blai Bonet». Amb tot, Jaume C. Pons conclou: «Amb els anys he descobert que es tracta d'un dels millors narradors de la literatura catalana.»

Quant al premi Miquel Àngel Riera de Poesia, l'opinió generalitzada és que era un guardó important, ben dotat econòmicament i que «permetia entrar als joves en un món literari molt tancat» (en paraules de Pau Vadell, penúltim guardonat d'aquest premi). Jaume C. Pons parla del premi en aquests termes: «Quan existia era molt important, un dels premis més importants de la literatura catalana. Jo m'hi vaig presentar unes quatre o cinc vegades i mai no vaig guanyar, però després he estat molt content de veure com Pau Vadell i Joan Duran sí que l'han guanyat de forma esplendorosa. Era un premi important per la dotació

econòmica, perquè alguns dels títols que varen sortir eren boníssims, per l'edició que se'n feia (primer, a Sa Nostra i després, a Salobre) i perquè el llibre que es publicava posava de ressò una sèrie d'autors joves. I això ho he considerat bàsic i primordial. Era un altaveu extraordinari. L'haurien de tornar a convocar.»

També volíem saber si els poetes de *Pedra foguera* havien llegit l'obra de Miquel Àngel Riera, i què els semblava la seva poètica, a grans trets. Joan Fullana en destaca el *Llibre de benaventurances*, al qual qualifica d'autèntic manual de l'enamorament, a l'estil de *Ars Amatoria* d'Ovidi, i ens recorda els versos «tu i jo: una forma de ser panorama». Carles Rebassa, que va llegir Riera sobretot entre els anys 1995 i 1998, coincideix a destacar el *Llibre de benaventurances*, juntament amb *El pis de la badia*. El primer per una qüestió formal, «potser per un allunyament del personatge que constantment miquelangeleja al llarg de l'obra, per una actitud més social, més universal». El segon, «per l'ambició de bastir un poema monumental a l'estil dels grans poemes urbans del segle xx». Rebassa també ens destaca la importància d'alguns versos de *Poemes a Nai*, que han esdevingut una mena de «lloc comú» recurrent. Pau Vadell, en aquesta línia, destaca els versos més coneguts de *Poemes a Nai*: «T'estim tant que et pots morir quan vulguis.» Jaume C. Pons en destaca la seva narrativa, que «et deixa aferrat a la cadira». Segons Pons, Riera «és un novel·lista extraordinari, amb una sèrie de recursos espectaculars, que va parir unes novel·les boníssimes, que ningú no ha reconegut com pertoca. Des de la meua perspectiva va ser molt més fresc i grandios en el terreny de la prosa que en el de la poesia [...], com a novel·lista va ser simplement sublim i el defensaré com un dels més grans sempre». Per a Laia Martínez i Lopez, el llibre més important és *Paràbola i clam de la cosa humana*, del qual destaca els versos: «El poema perfecte / és tocar pell humana.»

I en tota recepció, un dels punts més essencials és la influència, entesa tant a pol que encamina cap a l'autor que ens

influeix, com a pol contra el qual es lluita.⁶ Així doncs, volíem explorar si l'estil i el llenguatge de Miquel Àngel Riera havia influït de manera conscient els poetes de l'antologia de poesia jove o si havia marcat, d'alguna manera, la generació d'autors d'aquest volum. Per a Joan Fullana hi ha influència de Riera de manera personal, tot i que no pot precisar com ha operat aquesta influència en el seu estil. A més, Fullana afegeix un comentari sobre la influència a tot el conjunt de poetes de l'antologia: «No crec que Riera sigui un autor especialment influent per als joves poetes de l'època de *Pedra foguera* com sí que ho són Blai Bonet, Miquel Bauçà, o Enric Casasses, per exemple. Però, de tota manera, no hi ha dubte que és un poeta apreciadíssim per tot aquell qui es dedica a escriure poesia.» En una línia similar podem situar l'opinió de Jaume C. Pons: «Diria que cap poeta ha estat tocat per Miquel Àngel Riera, però és curiós com et sabria dir quins poetes sí que han estat tocats per Blai Bonet, Andreu Vidal, Damià Huguet, Enric Casasses, Josep Palau i Fabre i molts altres.»

A més, per a Pau Vadell, Jaume C. Pons o Carles Rebassa, no hi ha gens d'influència en el terreny personal. Carles Rebassa ho precisa d'una manera força contundent: «Jo crec que no m'ha influït gens [...]. Tot el que fos superficial, comunal (de lloc comú), obvi [...] ho apartaria del meu motor de posar-me a escriure i, sobretot, d'haver escrit.» A més, Rebassa parla de la distribució de l'obra de Riera; fet que, potser, n'hagi dificultat la seva difusió: «Riera, a més, sempre ha estat un poeta de petit comitè, i també em fa l'efecte que això era una voluntat seva. Vull dir que les seves obres es van editar, majoritàriament, a Mallorca, i la difusió que se'n va fer en vida va ser molt provincialiana». Amb tot, Pau Vadell parla de la influència de Riera en poetes més grans: «Fent una antologia de poemes del rector de Manacor, he sabut

6 En la línia del que apuntaven els estudis de Harold Bloom als anys setenta (BLOOM, Harold. *The Anxiety of Influence: A Theory of Poetry*. Oxford: University Press US, 1997; 1a edició de 1973).

que gràcies a les visites parroquials que feien a Blai Bonet i Miquel Àngel Riera, per exemple, en Bernat Nadal escriu i va saber de la llengua catalana.» Per a Laia Martínez i Lopez sí que hi ha hagut una influència conscient: «la seva poesia m'ha acompanyat [...] com una mena de guardaespalles: com ell, escric versos de carn; com ell, és quan toco que hi veig clar. I crec, també, en la veritat del poema». A més, Laia Martínez també veu traces de Riera en la fornada de poetes més joves: «Suposo que a qualsevol que l'hagi llegit i, més, en edat "tendra", li haurà deixat senyal. Hi ha una naturalitat experta en els seus versos, que alguns poetes foguers també tenen la voluntat d'emprar.»

I fins aquí el nostre breu inventari per les formes que ha adoptat el llenguatge poètic de Miquel Àngel Riera al llarg dels darrers vint anys. Hem procurat, d'aquesta manera, fer un recorregut pels camins diversos que ha transitat i ha adoptat la recepció de l'obra poètica de Riera. Si més no, esperam, com a mínim, haver-ne traçat algunes línies que puguin servir per a estudis posteriors i, sobretot, siguin útils per entendre una mica més l'autor de versos com «Donaria la sang per trobar una paraula / davant la qual ningú pogués passar de llis.»

Per concloure, voldríem acabar amb unes paraules de Cesare Pavese sobre la llibertat que ens semblen força escaients: «*Liberò è solamente chi s'inserisce nella realtà e la transforma, non chi procede tra le nuvole.*» Perquè creiem que, tal com hem pogut observar en aquest article, la poesia de Miquel Àngel Riera s'ha inserit, efectivament, en la realitat i l'ha transformada, malgrat determinades opacitats i problemes de distribució, malgrat alguns silencis poc avinents i uns lectors més predisposats a la seva narrativa. Així doncs podem afirmar, ara sí, davant les paraules de Miquel Àngel Riera, que «ningú no passa de llis», precisament perquè aconsegueixen inserir-se en la realitat i transformar-la.

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

- AMENGUAL, Francesc. *Miquel Àngel Riera. Fotobiografia*. Binissalem: Di7, 1997.
- ARBONA, Antònia. *La poesia de Miquel Àngel Riera i Miquel Bauçà*. Palma: Lleonard Muntaner, 2004.
- DD. AA. *La claror que us don... Homenatge a Miquel Àngel Riera*. Palma: Caixa de Balears «Sa Nostra», 1997.
- DD. AA. *Pedra foguera. Antologia de poesia jove dels Països Catalans*. Palma: Federació Lull/Edicions Documenta Balear, 2008.
- DÍAZ DE CASTRO, Francisco. «La poesia de Miquel Àngel Riera», dins *Affar 2*, Palma: Servei de Publicacions de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Palma, 1982 (ps. 87-107).
- LLORCA, Vicenç. *Salvar-se en la paraula. La novel·lística de Miquel Àngel Riera*. Barcelona: Edicions 62, 1995.
- RIERA, Miquel Àngel. *Panorama amb home. Antologia*. Palma: Govern Balear/Barcelona: Prodisa, 1990.
- . *Biografia*. Palma: Moll, 1974.
- . *Poemes a Nai*. Palma: Swingmedia, 1993 (casset, CD i llibre. Teatre de Ciutat; amb Joan Bibiloni, Lluís Massanet i Pep Tosar).
- . *La meva experiència creativa i altres escrits* (A cura de Pere Rosselló). Palma: Caixa de Balears «Sa Nostra», 2002.
- . *Obra poètica completa (1953-1993)*. Pollença: Salobre, 2004.
- ROSSELLÓ BOVER, Pere. *L'escriptura de l'home. Introducció a l'obra literària de Miquel Àngel Riera*. Palma: Obra Cultural Balear i Universitat de les Illes Balears, 1982.

Antologia breu

II

Contemplau l'home,
curiosa reviviscència fòssil
de l'edat dels simis feliços:
tot i essent una verinosa urpa peluda
que necessita fitorar, de tant en tant, carn viva
per assegurar-se la diària dosi de malura
indispensable, en ell, per poder sobreviure,
contemplau-lo sacsejat, de viu en viu, per la ràbia
de sentir-se retut davant la clara evidència
de tenir
susceptible en excés a mil contagis
el mac, d'aparença insubornable, que li glateix al pit
entrant cap a mà esquerra,
quan necessitaria, adesiara,
comprovar que tot ell és pinyol.
Mirau-lo, humiliat per tantes febleses,
però, part damunt tot,
per la seva insaciable fam de bellesa,
ardida, viva, enravenada fita
que li signa sense ombres el lloc exactíssim

on pròpiament comença la seva solemnitat de viure:
ell mai no ho dirà,
i tendrà caire aspriu la paraula amb què us rebi
si cometeu la insolència
d'esmentar que porta escrita a la cara
la pública evidència de tenir travessada l'ànima
per aquesta fam
de la qual, al davant seu, no és oportú parlar.
Mal dissimula, amb això,
la seva condició noble
d'implacable
creador de déus.
Malgrat el seu intent, malgrat s'ho calli, contemplau-lo:
la mà li fuig, la mà li fuig, mirau-lo!,
li fuig com un ca cec
que de sobte veu clar quin és el seu vertader llinatge
i corre cap a fer família per les cantonades.
A l'hora en clau de cada instant,
l'home,
meticulosament descuidat,
d'ungla viva ensopega amb la roca calenta
de dur exercida a tota hora, de forma rabiüda,
aquesta genital necessitat de bellesa:
és la que hi porta, ja en bon matí, quan escull corbata
preferint aquella amb la qual pensa que millor es resumeix
l'argument inefable
amb què vol defensar durant el dia
la seva particular primavera de butxaca,
i a l'hora de triar, molt abans que el fill li neixi,
un nom que tengui ressonàncies de diploma.
No, no és lliure, en viu sotmès i d'altra banda
viu fermat a la baula de la pròpia ètica,
de l'argumental ossada ètica que el manté dret
i a la qual s'aferra, obedientíssim,

perquè sap, o sols mig sap,
que aquest articulat que li perfila
l'esquema del perviure i del conviure
fatalment és també un cànon de bellesa
que obeeixen les ones
amb les quals romp per la platja dels altres.
Però mai no ho dirà
perquè creu que ser home és altres coses
i anirà pel paisatge
com si en lloc de fer solc resultàs fer distància,
i com qui no diu res ni se n'adona
espesseirà més i més el seu rastre seminal
cap a assolir el definitiu contagi.
La calor del món és la que hi posa l'home.

De La bellesa de l'home

VIII

Aquest tretze de març, avui, en què
sota la closca d'asfalt del meu carrer
ja se sent com empeny la primavera,
he pujat a «Miamar» com qui toca mare
a veure com emprèn el conró de silencis
que duia abandonats els darrers dies
amb tant d'homenejar amb aquests poemes
que, talment estarrancs, em vaig traient del cor.
Aquest tretze de març, no sé per què, volia
fer cura de repòs i redós de les monomanies
que, perquè amb mi no envelleixin,
vaig escampant pel llibre
com qui tira p'enterra manats de llevamans.
El conró de silencis no estava, com diria,
a la seva virtut: per l'aire
ja una mica brunzent de la tarda encesa
trescava la matadura d'un martell pneumàtic
i el grinyolar ressec d'una carrereta
de picapedrer; més lluny sonaven
tambors solemnes d'una barca del bou.
Amb la dèria que duc i estic contant,
cadascun dels poemes laborals abstractes
de les veus del martell, carrereta i bou blau
s'·lustrava dins meu amb boscos de mans
i d'elles en creixien, lentament poblant la tarda,
braços, caps, pectorals, finalment homes.
I com qui toca mare i el que fa és enrampar-se,

he deixat «Miamar»: no fóra cosa
d'enderrocar del tot els plans que jo, home, tenia
per aquest tretze de març, avui, en què
sota l'asfalt ja empeny la primavera
i he anat arran de mar com qui toca fusta
a veure com emprèn el conró de silencis.

De La bellesa de l'home

XI

Signaré amb creu de guix
el pam de terra erma per on pellsuquen viure
asseguts a l'esglaó de la voravia
o perduts pel laberint de les cantonades humides,
immòbils al portal orinat que mai no travessen les alegries,
els que nasqueren minvats:
el nan,
el coix,
el que té la cara de fetus,
el que té les orelles travessades per la claror,
el que té el gest pàl·lid,
el que duu les mosques com a expressió de la cara,
el que té el cap que li trabuca,
el que s'embruta el pantaló sense adonar-se'n,
el que té gep i mira amb tristor els excursionistes amb motxilla,
el grandolàs que té la veu de nina,
el mut,
el cec,
el cec-i-mut,
el que té el cor a la dreta,
el que està compromès a viure dins un llit de posts,
el que té una salut que rebenta i rebenta,
el que té el fal·lus micoi i gira la conversa quan es parla de dones,
el que té el nom escrit a la llista municipal dels marietes,
el que tremola,
el que té els dos peus esquerrans,
el tartamús,

el que duu posada cadira de rodes
i tots quants
sense saber per què
ens han donat avantatge.
Si puc,
retardar les llàgrimes,
qui sap
de creu
en creu
de guix,
assoliré
destriar
línies de força
que em mantenen dret
enmig del panorama.

De La bellesa de l'home

III

I a vosaltres
que a tot quant mirau
hi deixau impresa la vostra cara d'haver arribat
i duis esmolats els moures
per la pedra llisa de les llunyanies,
us dic, amb un tremolor
de la grossor d'un puny sacsant cada lletra:
respectau el que som,
també vosaltres.
Veni de terres de conqueridors
i us veig saltar els murs de pedra seca, baixos
com un cancell, que volten
aquesta terra marinera meva
a la qual visc arrapat
com un vell esbarzer:
duis el mirar enravenat per una memòria d'espases.
A cadascun de vosaltres
que, tot sovint, voleu ser terra
però no poble amb nosaltres,
jo us reclam, erecte al centre
d'aquest dematí viu del mot vocat,
que tireu a la mar d'una vegada
aquesta agulla de mirar amb mal ull
que duis per on anau com una fitora
per enclavar-nos la llengua,
el tranc i la paraula.
Us deman

que deixeu a cura nostra
el planter
de les fams i els fàstics
que ens deixondeix
o potser ens dóna son
sentir
tot amarant-nos els ossos.
Deixau-nos pastar el nostre pa,
després menjau-ne.
Ompliu-nos el carrer, però no el poble.
Contemplau el país
sense sagnar-lo.
Deixau-nos ser qui som.

De Paràbola i clam de la cosa humana

Benaventurats aquells qui tenen els amors impossibles
 o de la noble estirp que els altres maleeixen.
 Són foscos, volen baixos sense alçar ni la vista
 i n'empren, just, del món, la banda de les ombres
 com si, al moment de fer crui cap a viure,
 als afores de la persona –igual que una herba creix
 a l'esclletxa més alta d'una façana humida–
 els hagués arrelat una dolorosa nit personal.
 No assoleixen que els surti la passa fendidora
 i es mouen de costat. Saben, de si mateixos,
 més que ningú no en sap. Una mà que els restàs, la donarien
 per poder passar-la una sola vegada
 pels llindars fonedissos
 d'aquell cos refulgent que ni gosen mirar.
 Porten la vida a l'esquena com un sac de pedres,
 s'aprenen de memòria, a un racó dels diaris,
 el nom i els dos cognoms dels darrers suïcides
 de qui sempre se deriva un estrany parentiu.
 Contemplen. Fugen. Callen. Tornen. Ploren.
 Però part damunt tot estimen com una mala cosa.

De Llibre de benaventurances

No faceu massa cas del que jo us digui
 per convincent que sigui el to amb què parli.
 Semblarà, en escoltar, que us parla un home
 que ha assolit tal avenç que ha arribat a uns principis
 des dels quals és com és i us en dóna bestreta.
 Més principi no tenc que el clar de no tenir-ne.
 Us avís, perquè en aquest instant pens que cal fer-ho,
 posant bandera blanca pels balcons del poema
 defensant-vos de mi: també a mi de vosaltres.
 Just una cosa sé: no existeix la persona
 amb un criteri fet i amb un feix de creences
 que a dies puc semblar. Existeixen uns músculs,
 uns nervis, una sang, uns tendons, uns cartílags
 des dels quals pens com pens: tampoc ells instrumenten
 estímuls de cap mena per a creure immutables.
 El seu ser consisteix a ser el que semblen
 i alhora el seu contrari. Són: vacil·len.
 Són talment un paisatge: adés donen la imatge
 de la placidesa aparentment més estable
 i de sobte els sacseja un llamp o una paraula
 o els devasta una allau d'estímuls, d'àcids,
 i se'ls tramuda a l'instant l'orografia
 amb tot el que els és viu, capaç d'un contagi.
 I el canvi és consumat: la cosa clara que, des d'ells, jo era
 es converteix en tèrbola pel capritx d'unes ordres
 que de sobte han començat a ser distintes.
 I el que em semblava blanc passa a semblar-me negre

i les messes de goig ja no sé per on paren.
Vos dic que no existesc: som un conjunt de coses
que tampoc són res clar: les commouen substàncies
mansfermant-les a ser el que elles volen.
Quan més sé com vull ser, pens el contrari.
Per això i que us estim (aquest instant els àcids
em fan funcionar així) us dic: alerta,
no faceu gens de cas del que jo us digui.

De Llibre de benaventurances

IV

En posar-me a l'aguait, esperant el poema,
ho faig obert a tot, fascinat pel misteri,
com qui a trenc de llums ja sent que adora un sol
del qual no sap la forma ni per on pot sortir.
Dins meu quelcom es mou, un indicati d'indicis
fa córrer remolins per la pell de ma sang,
i l'únic que tenc clar és que ho veig tot confús
quan sent que s'alça en mi un vol de dependències
planant un aire nou que és a punt d'existir.
M'agotzon expectant desitjant que es perfilin
els trets inicials d'allò que em té sotmès.
Cristal·litzen troballes, el verb estén les ales
i unes formes congrien, es belluguen: les veig!
Una paraula allarga les mans envers una altra
i aquesta diu que sí: i un nou goig em travessa
de finestra a finestra quan, a l'albada en punt
d'aquesta ascensió que va cap al poema,
se'm defineix de sobte, inaugural i tendre
però tenaç i ferm, el contorn del teu nom.

D'El pis de la badia

al pis de la badia, on fa fresca i fa tu,
i passaré les tardes, si torna la tristesa,
buidant calaixos plens de dirés-que-t'estim.

D'El pis de la badia

VI

Et diré que t'estim, lluitant amb la tristesa
que m'ofega a moments malgrat tot, malgrat tu.
Et diré que t'estim fent acte de presència
per sentir-me més viu, més de ple en aquest món
on adopta el meu cos la forma d'un llenguatge
amb el qual et puc dir, al vol de la carícia,
que estic trist perquè pens que la vida ens curteja,
i també que t'estim. T'ho diré davant gent,
onsevulla, a tothora, en sentir-me capaç
de dir-ho amb nous matisos pel camí dels calfreds.
T'ho diré de rampell, al matí, a mitjan feina,
traient el cap enmig de tants de noms que em volten
sense aconseguir més que un foc d'estellicons.
Escriuré que t'estim amb jeroglífics propis
pels murs dels excusats dels cinemes de barri
vora aquells mots gravats al cim d'una tristesa
que, empetitint la meua, els veig i em fan plorar.
Et diré que t'estim a les cinc de la tarda
quan els àngels condormen, amb les ales plegades,
pels pollancre del parc. Pensaré que t'estim
en estar-nos besant, a cos sencer, certíssims,
dins la cambra silent, en punt, emmiquelada,
aquiudeçà d'un món que ignoram si existeix.
Faré senyals de fum cap allà on et trobis,
t'enviaré coloms amb mots d'escampadissa
travessant un espai d'impossibles distàncies.
T'ho diré de bell nou dins l'ascensor que ens puja

XI

Donaria una dent per mossegar més vida
o una mà per sentir-me més instal·lat aquí.
Vendria el cos a grups per uns grams d'existència,
donaria el meu nom per saber més que visc.
Donaria la pau per ser com una pedra
adormida al llindar d'un instant infinit.
La vida a l'altre món també la donaria
per augmentar el cabal de la que tenc aquí.
Donaria la sang per trobar una paraula
davant la qual ningú pogués passar de llis.
Per sobreviure-ho tot, ara oferesc la vida
per un vers esclarit que em sobrevisqui a mi.

D'El pis de la badia

XII

Aquest temor que sent d'haver deixat exhausta
la força creativa, en acabar el poema,
amb la qual estrafeia un atribut dels déus.
I aquest estremiment, que un temps després em tiba
quan de bell nou m'adon que el misteri em mansferma
i que dins meu quelcom està fluint a ser
al centre en punt d'enlloc, i es forma i s'harmonitza
camí de l'estament de ser i significar..
Aquesta plenitud, eixida del no-res..
El fet d'imaginar l'ocell més increïble,
i, tot just d'esbossar-lo, definir-li el perfil,
que en un vol torbador se'm posi dins les mans
–les meves, que ha escollit enmig de tantes altres–,
en comptes d'envanir-me em fa sentir ben ínfim.
També tu, cada dia, amor, fas que m'hi senti
en deixar-me sobtat existint, pertanyent-me,
subvertint uns valors que semblaven fermíssims
posant al meu abast tot un món d'impossibles.
Uns fets tan singulars, cal que no m'envaneixin
perquè el poema i tu, ben semblants, existíeu
tots dos abans de mi: jo sols us he trobat.

D'El pis de la badia

XXIX

He pujat sense tu al pis de la badia
a perllongar aquell goig amb què tots dos l'omplírem
trabucant cadascun per les platges de l'altre
un dia o dos abans: prou temps per fer-ne un mite
d'uns calfreds de plaer que ja dubtava si eren
les flors d'una vivència o les petges d'un somni.
En butxacar les claus, a les portes del temple,
he sentit allà dins que el record hi sonava
com una gran cantata, i, en obrir, dins la fosca
he vist la teva veu, feta una escolania,
grimpant per les parets una buguenvil·lea.
Tot i així, empetitit, entrava de puntetes
volent sorprendre el temps, condormit, retenint-nos
encara a tu i a mi surant dins unes hores
confoses de camí, feixugues de bellesa.
L'espai era un batec i, abans d'entrar a la cambra,
m'he assegut al sofà, al lloc on t'assegueres
marcant el centre exacte del món i la badia.
He sentit el teu cos pel meu, transparentant-se,
i un cabell teu que he vist guarnint la respallera
m'ha donat a pensar que tal volta existeixes.
Després, mig tremolant, he entrat al dormitori
i, en el llit sense fer, he vist, meridiana,
luminiscent, oferta, exacta, encara tèbia,
l'empremta del teu cos, com una gran paraula
escrita amb energia pels murs de l'existència
deixant la veritat, igual que tu, instal·lada
com un fasser molt alt ben davant d'unes cases.

D'El pis de la badia

OBRA DE MIQUEL ÀNGEL RIERA

POESIA

- Poemes a Nai* (Pròleg de Josep M. Llompart). Palma: Daedalus, 1965. 2a ed. Palma: Olañeta, 1979. 3a ed. Barcelona: Columna, 1995.
- Biografia* (Pròleg de Joan Oliver). Palma: Moll, 1974. 2a ed. Barcelona: Columna, 1995.
- Paràbola i clam de la cosa humana* (Pròleg de Miquel Dolç). Palma: Llibres Turmeda, 1974. 2a ed. (Pròleg de Francisco Díaz de Castro). Palma: Consell Insular de Mallorca, 2003.
- La bellesa de l'home* (Premi Joan Alcover 1974). Palma: Moll, 1979.
- Llibre de benaventurances* (Pròleg de Vicent Andrés Estellés). Manacor: Caixa de Balears «Sa Nostra», 1980. 2a ed. Barcelona: Proa, 1990. 3a ed. Alzira: Germania, 1995.
- Tots els poemes (1957-1981)* (Inclou els pròlegs dels diversos poemaris, de Josep M. Llompart, Joan Oliver, Miquel Dolç i Vicent Andrés Estellés). Barcelona: Edicions 62, 1985.
- Panorama amb home. Antologia* (A cura de Basilio Baltasar). Palma: Govern Balear / Barcelona: Prodisa, 1990.

El pis de la badia. Barcelona: Columna, 1992. 2a ed. revisada 1993.

Antología poética - Antologia poètica (Edició bilingüe català-castellà. Pròleg, selecció i traducció de Francisco Díaz de Castro). Madrid: Calambur, 2004.

NOVEL·LA

Fuita i martiri de Sant Andreu Milà (Pròleg de Josep M. Llompart; epíleg de Jaume Santandreu). Palma: Moll, 1973. 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1981. 3a ed. Barcelona: Edicions 62, 1987. 4a ed. Barcelona: Planeta, 1988. 5a ed. Barcelona: Destino, 1994. 6a ed. (Adaptació de Pere Rosselló; il·lustracions de Pere Joan). Palma: Moll / Barcelona: Hurope, 2001.

Morir quan cal (Premi Sant Jordi 1973; Premi Crítica Serra d'Or 1975). Barcelona: Edicions 62, 1974. 2a ed. 1986. 3a ed. Barcelona: Destino, 1995.

L'endemà de mai (Premi Nacional de la Crítica de Narrativa Catalana 1978). Barcelona: Edicions 62, 1978. 2a ed. (Pròleg de Maria de la Pau Janer) Palma: Moll i Consell Insular de Mallorca, 1991. 3a ed. Barcelona: Destino, 1996. 4a ed. Palma: Moll, 1998.

Panorama amb dona (Premi Crítica Serra d'Or 1984). Barcelona: Edicions 62, 1983. 2a ed. 1988.

Els déus inaccessibles. Barcelona: Proa, 1987. 2a ed. Barcelona: Círculo de Lectores, 1990. 3a ed. Barcelona: Destino, 1992. 4a ed. Madrid: ONCE, 1996 [Braille].

Illa Flaubert (Premi Josep Pla, Ciutat de Barcelona, Joan Crexells i Crítica Catalana del 1990). Barcelona: Destino, 1990. 2a ed. Barcelona: Círculo de Lectores, 1992. 3a ed. Barcelona: Destino, 1994. 4a ed. (Pròleg de Carme Riera). Barcelona: Mediasat, 2004.

NARRATIVA BREU

La rara anatomia dels centaures. Palma: Moll, 1979. 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1985. 3a ed. Barcelona: Destino, 1991. *Crònica lasciva d'una decadència*. Barcelona: Destino, 1995. 2a ed. Barcelona: Círculo de Lectores, 1996.

PROSA

La meva experiència creativa i altres escrits (A cura de Pere Rosselló). Palma: Caixa de Balears «Sa Nostra», 2002.

OBRES COMPLETES

Obra poètica completa (1953-1993) (A cura de Pere Rosselló). Pollença: Salobre, 2004.

Obra narrativa (A cura de Pere Rosselló). Pollença: Salobre, 2008.

TRADUCCIONS REALITZADES PER L'AUTOR

ALBERTI, Rafael. *Poemes de l'enyorament*. Manacor: Caixa d'Estalvis de les Balears, 1972.

PRÒLEGS

ALZAMORA, Sebastià. *Rafel*. Barcelona: Edicions 62, 1994.

BARCELÓ, Joan. *Miracles i espectres*. Palma: Moll, 1981.

CABRER, Guillem. *Carta oberta*. Barcelona - Palma: Olañeta, 1979.

LLOMPART, Josep M. *La capella dels dolors i altres poemes*. València: Eliseu Climent, 1981 / Palma: Moll, 1990.

PÀMIAS, Jordi. *Cançons de la nit benigna*. Palma: Gràfiques Miramar, 1980.

SANTANDREU SUREDA, Jaume. *Dos pams d'home*. Palma: Impremta Politècnica, 1971.

VIDAL i ALCOVER, Jaume. *Obra poètica*. Palma: Gràfiques Miramar, 1984.

OBRES TRADUÏDES

AL CASTELLÀ

Fuga y martirio de san Andreu Milà [*Fuita i martiri de Sant Andreu Milà*] (Trad. Miquel Dolç). Barcelona: Destino, 1994.

Los dioses inaccesibles [*Els déus inaccessibles*] (Trad. Anton Castro). Barcelona: Destino, 1992.

Isla Flaubert [*Illa Flaubert*] (Trad. Basilio Losada). Barcelona: Destino, 1990.

La rara anatomía del centauro [*La rara anatomia dels centaures*] (Trad. Basilio Losada). Barcelona: Destino, 1991.

Crónica lasciva de una decadencia [*Crònica lasciva d'una decadència*] (Trad. Roser Vallès). Barcelona: Destino, 1996.

Morir contra todos [*Morir com cal*] (Trad. Roser Vallès). Barcelona: Destino, 1997.

AL FRANCÈS

L'île Flaubert [*Illa Flaubert*] (Trad. Denise Boyer i Núria Oliver). Gardonne: Fédérop, 2003.

AL GALLEC

Fuxida e martirio de san Andreu Milà [*Fuita i martiri de Sant Andreu Milà*] (Trad. Xabier R. Baixeras). Vigo: Xerais, 1992.

Antoloxía poética (A cura de Francisco Díaz de Castro. Trad. Xabier R. Baixeras). La Corunya: Espiral Maior, 2002.

AL ROMANÈS

Insula Flaubert [Illa Flaubert] (Trad. Jana Balacciu). Bucarest: Meronia, 2007.

AL TXEC

Až nastane ticho [L'endemà de mai] (Trad. Jan Schejbal). Praga: Odeon, 1978.

Andreu Milà (Trad. Jan Schejbal). Praga: Odeon, 1988.

DISCOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Poemes a Nai. Palma: Swingmedia, 1993. (Casset, CD i llibre.

Teatre de Ciutat; amb Joan Bibiloni, Lluís Massanet i Pep Tosar)

A doble espai. Palma: Produccions Blau, 1999. (Obres de Miquel Àngel Riera i Damià Huguet. CD i fullet. Gom Teatre)

L'endemà de mai (Pel·lícula basada en l'obra homònima de Miquel Àngel Riera i dirigida pel seu germà Antoni Riera). Palma: L'autor, 1983.

ESTUDIS SOBRE MIQUEL ÀNGEL RIERA

AMENGUAL, Francesc. *Miquel Àngel Riera. Fotobiografia*. Binissalem: Di7, 1997.

ARBONA, Antònia. *La poesia de Miquel Àngel Riera i Miquel Bauçà*. Palma: Lleonard Muntaner, 2004.

DD. AA. *La claror que us don... Homenatge a Miquel Àngel Riera*. Palma: Caixa de Balears, 1996.

LLORCA, Vicenç. *Salvar-se en la paraula. La novel·lística de Miquel Àngel Riera*. Barcelona: Edicions 62, 1995.

ROSSELLÓ, Pere. *L'escriptura de l'home. Introducció a l'obra literària de Miquel Àngel Riera*. Palma: Obra Cultural Balear i Universitat de les Illes Balears, 1982.

—. *Contra la destrucció imparabile. Aproximació a l'última narrativa de Miquel Àngel Riera*. Palma: Can Sifre, 2006.

